

Het bashen van filantropische families is in strijd met het algemeen belang

In de zoektocht naar *clickbait*-gevoelige verhalen, doen vermogende families het goed, vooral als ze zich uit de tent laten lokken. Tegenwoordig zijn het steeds vaker 'filantropische families', die slachtoffer worden van publieksaanvallen en dat is een ronduit gevaarlijke ontwikkeling. Waarom? Simpelweg omdat vermogende families heel flexibel zijn en zich collectief gaan afvragen of het (nog) wel een goed idee is om iets terug te doen voor de maatschappij, als diezelfde maatschappij hen daar vervolgens voor afstraft. De recente ophef over de familie Van der Vorm is er een goed voorbeeld van.

▷ **Tekst** mr. dr. Ineke Koele | **Fotografie** Dirk Kome

D

De familie Van der Vorm steunt allerlei sociale en kunstprojecten in de stad Rotterdam, voor tientallen miljoenen. Volgens kranten als *NRC* is daar echter van alles mis mee. *NRC* kopt 'Er zit een luchtje aan het geld van de familie Van der Vorm'. Dagblad *Trouw* maakt onmiddellijk de koppeling tussen 'schenken aan cultuur en belasting ontwijken' (*Trouw* 4 augustus 2023).

Daar gaan we weer: de familie 'ontwijkt' op grote schaal 'de belastingen in Nederland' en verstopt haar miljarden, allemaal verdiend in Nederland, in belastingparadijzen Bermuda en de British Virgin Islands. Tja, en dan leuk mooi weer spelen in Rotterdam met je miljoenen is wel behoorlijk gratis!

License to operate

Als een kwaliteitskrant, met onderzoeksjournalist Joep Dohmen in de lead, dergelijke beweringen doet, moet zij wel zeker van haar zaak zijn. Aan de 'license to operate' van een als 'kwaliteitskrant' te boek staand dagblad als *NRC* worden klaarblijkelijk slechts vederlichte eisen gesteld. Op basis van de onderzoekrapportage komt Dohmen ('In het spoor van de weldoener met 800 miljoen', (*NRC* 16 juli 2023) tot flinterdunne aantijgingen.

Martijn van der Vorm, de pater familias, is de bestuurder van een Luxemburgse filantropische stichting. Hij woont bovendien al dertig jaar in Monaco en hij is niet het enige familielid dat buiten Nederland woont. Dat kan men schandalig vinden, maar het zich vrijelijk over de aardbol bewegen en eventueel zelfs het opzeggen van je nationaliteit is toch echt een fundamenteel recht. De publieke verantwoordiging over dezelfde woonplaats van F1-held Max Verstappen ('Stop met juichen voor Max Verstappen') is

▷ **MARTIJN VAN DER VORM, DE PATER FAMILIAS, IS DE BESTUURDER VAN EEN LUXEMBURGSE FILANTROPISCHE STICHTING.**

ook zo'n *faux pas*, nu journalist-historicus Rutger Bregman, die dit ging rondbazuinen, zich niet eens vergewist had van het feit dat Max Verstappen zelfs nooit in Nederland heeft gewoond.

Kant noch wal

Het vermogen van Van der Vorms HAL Investments wordt uiteindelijk beheerd in een trust op Bermuda en de British Virgin Islands, aldus Dohmen. Dat wordt dan ook onmiddellijk gekwalificeerd als ‘belastingvermijding’. NRC maakt het kennelijk niet uit dat de Nederlandse familieleden gewoon belasting moeten betalen over dit vermogen op basis van de transparantie-wetgeving die sinds 2010 van toepassing is op buitenlandse trusts. Natuurlijk is er het nodige op te merken over het besturen van grote vermogens vanuit *offshore* trusts en ben ik daar zeker geen voorstander

▷ ‘ALLE RIJKE FAMILIES BEDOTTEN DE BOEL; WAAROM ZOU JIJ DAN WEL BELASTING BETALEN?’

van, maar met belastingvermijding heeft het – voor zover althans valt op te maken uit de rapportage van NRC – vanuit Nederlands perspectief niets te maken. Ook wordt gezegd dat HAL Investments vooral investeert in Nederlandse bedrijven of ondernemingen met activiteiten in Nederland. Daarover is uiteraard gewoon vennootschapsbelasting verschuldigd in Nederland. En zou het echt waar zijn dat Marcel Pheijffer, hoogleraar accountancy aan Nyenrode, het kennelijk niet begrijpt of is hem een overtuigende quote ontlokt als hij zegt: ‘HAL investeert primair in Nederlandse ondernemingen, of ondernemingen met activiteiten in Nederland, dus hoort het hier belasting te betalen. Maar dat is Utopia en zo werkt het nu eenmaal niet.’ Als de hoogleraar het zegt, zal het wel zo zijn. Maar het raakt dus kant noch wal.

Rode vlekken

Tot zover de kwaliteitskrant. En dan komt er ook nog een heel schurkachtig verhaal over de aankoop van een luxe jacht door Martijn van der Vorm, die (oh schande) niet afrekent elk jaar in Nederland voor de registratie en kosten van zijn boot in Nederland. Waarom dit schurkachtig is voor iemand die niet in Nederland woont, blijft voor mij als kritische lezer – die geen expert is op het gebied van *super yachts* – onduidelijk. Dat Martijn van der Vorm een hekel heeft aan belasting betalen, is wel evident. Maar is dat relevant voor de filantropie van de gehele familie? Als fiscalist krijg je altijd rode vlekken van dit soort berichtgeving. De formuleringen zijn zodanig dat je het er eigenlijk niet mee oneens kán zijn (want dan ben je bij voorbaat moreel verwerpelijk), maar ondertussen wordt iedereen toch een oor aangenaaid. Dat is een zogenaemde *unspeak*: een bewuste poging de verontwaardiging bij het publiek aan te wakkeren, waarbij echter de waarheid

wordt verhuld; hier worden feiten dusdanig selectief gepresenteerd dat ze de lading niet dekken maar de suggestie is er niet minder om.

Rechtmatige bronnen van vermogen

Goed, terug naar de gemeente Rotterdam, die tientallen miljoenen ontving van de familie Van der Vorm en kennelijk die familie informele invloed gaf in haar besluitvorming (Eeva Liukku, NRC 26 juli 23). Dat is een doodzonde voor elke maatschappelijke instelling en dus ook voor een (lokale) overheid. Dat overheden zich maar al te graag laten beïnvloeden, is betonrot voor de samenleving en ik deel dan ook van harte de mening van Eeva Liukku dat niets zo ondermijnd is voor de democratie als het idee dat je stem alleen meetelt als je geld hebt. Prima dus als de familie Van der Vorm schenkingen wil doen, maar het kan niet zo zijn dat de projecten van de gemeente Rotterdam ondergeschikt zijn aan de ideeën van de familie. Het is dan ook de gemeente die zich hier echt verslikt heeft in deze rapportages, en de opmerking van de burgemeester dat het ‘volstrekt irrelevant’ is dat de familie aan belastingontwijking doet, is ook erg onhandig. Elke ontvanger van gelden in Nederland dient zich te vergewissen van de rechtmatige bronnen ervan en dat behoort de gemeente Rotterdam dus ook te doen. De burgemeester moet ook begrijpen dat dit niet ophoudt bij een Luxemburgse stichting; het zal de gemeente heus wel duidelijk zijn geweest dat het geld afkomstig is vanuit het via internationale trusts bestuurde vermogen. Het kan dus van haar worden verwacht dat zij hier een weloverwogen oordeel over heeft. Als dat weloverwogen oordeel betekent dat het ‘volstrekt irrelevant’ is, de gemeente Rotterdam dit beter kunnen toelichten, uiteraard zonder de privacy van de familie te schenden.

Klok en klepel-verhaal

Samengevat is NRC niet bij machte maar ook niet geplaatst om een weloverwogen oordeel te geven over het fiscale reilen en zeilen van de familie Van der Vorm. Alleen de op het dossier betrokken belastinginspecteurs en -adviseurs kunnen dat, maar dat is uiteraard geen voer voor journalisten, hoe graag men ook alle privacy het liefst over boord zou willen gooien. Wat resteert is een ‘klok en klepel-verhaal’. De veronderstelling van belastingontwijking is echter in het geheel niet voldoende voor het publiekelijk *bashen* van een hele familie. Ondertussen wordt de burger in de publieksmedia beïnvloed met de boodschap: ‘Zie je wel, alle rijke families bedotten de boel; waarom zou jij dan wel belasting betalen?’ Zo bezien is NRC mogelijk medeverantwoordelijk voor de groeiende groep ‘Autonomen’ die de staatsrechtelijke handdoek al helemaal in de ring hebben gegooid en zich buiten onze democratische rechtsorde plaatsen.

Thomas J. Price,
Moments Contained, standbeeld, 2022.
Schenking van de stichting Droom en Daad, het
filantropische fonds van de familie Van der Vorm.

In strijd met het algemeen belang

Zoals ik geen kennis heb over de validiteit van de structuren die de familie Van der Vorm hanteert en daar dus ook geen oordeel over heb, zo zou het journalisten sieren zich te onthouden van kwalificaties die vooral suggestief zijn. Het commerciële belang van de krant met een sappig verhaal verdraagt zich niet met haar maatschappelijke *license to operate*. Vermogende families kunnen zich hiertegen niet verweren zonder hun privacy op te geven (wat het verhaal ironisch genoeg nóg sappiger zou maken) en daarmee is er geen zinvolle maatschappelijke dialoog.

Het kritiseren van vermogende families op basis van *unspeak* is daarom behalve journalistiek uiterst discutabel, ook zeker in strijd met het algemeen belang.

Naschrift

Na publicatie van de artikelen in *NRC* ontving onderzoeksjournalist Joep Dohmen een tip over Stichting Zeevaartbelang uit de jaren '50 en na onderzoek in het Nationaal Archief heeft Dohmen een interessant artikel geschreven in *NRC* van 9 september 2023. Hieruit blijkt met grote waarschijnlijkheid dat de filantropie van de familie voortkomt uit een (tenminste morele) schuld om het geld terug te geven aan de Nederlandse samenleving. Waarom? Omdat de familie dit vermogen heeft behouden door een overeenkomst met de fiscus die na het overlijden van de patriarch Willem van der Vorm is gemaakt 'in het algemene belang', namelijk om – in weerwil van de wet – de familie in staat te stellen het belang in HAL te houden. Het probleem was dat Willem van der Vorm geen kinderen had en op de vererving naar zijn neven het hoogste tarief 45% erfbelasting verschuldigd was, waardoor de familie haar belang gedeeltelijk moest liquideren. Dat is nog steeds de belangrijkste reden voor de huidige bedrijfsopvolgingsregeling die zeer forse vrijstellingen kent voor vererving van belangen in familiebedrijven. Omgekeerd is deze ervaring van de familie met de risico's van overlijden voor de continuïteit van het bedrijf een goede verklaring voor het feit dat de eveneens ongetrouwde, kinderloze Martijn van der Vorm (een gewaarschuwd mens telt voor twee) duurzaam in Monaco woont en de familie vervolgens het vermogen in buitenlandse trusts heeft willen structureren. ◀

Dit artikel werd op verzoek van vermogensbeheerder *Orchestra* geschreven door mr. dr. Ineke Koele. Ze is eigenaar van Koele Tax & Legal Perspecta, een onafhankelijk, geïntegreerd belastingadvies- en advocatenkantoor dat zich toelegt op Geavanceerde Advisering en Probleemoplossing voor ondernemers en particulieren: Private Clients en uiteenlopende instellingen: Non-Profits. Koele wordt ook internationaal gerekend tot de top in haar vak. Citywealth International Finance Center Awards bekroonde haar o.a. met een Silver award in de categorie Global Advisor of the Year in Succession Planning and Trusts 2021.